

# Leader till gagn för landskapsfrågor





# LANDSKAPSPERSPEKTIV

## – en väg till samverkan

Vi har alla ett förhållningssätt till det vardagslandskap som omger oss. Kanske tänker vi i ögonblicksbilder på naturen, på stadsbilden, på joggingrundan eller på vägen vi far fram på. Det är lätt att vi glömmer helheten. Landskapet består av så många ekologiska, sociala och ekonomiska beståndsdelar. Historia och nutid, natur, kultur, boendemiljö och näringsverksamhet finns med när landskapet utvecklas.

### Rättigheter och skyldigheter i landskapet

I maj 2011 beslutade regeringen att aktivt börja arbeta med Europeiska landskapskonventionen som likt alla konventioner handlar om en mänsklig rättighet och skyldighet. Landskapet är något som berör alla och som vi är skyldiga att värna om och diskutera utifrån ett landskapsperspektiv. Det kan låta som en självklarhet men faktum är att vi ofta fastnar i sektorstänkande. Vi behöver alla påminnas om konsekvenserna av våra beslut och bli bättre på samarbete mellan myndigheter, organisationer, företag och enskilda.

### Miljön som del av en hållbar helhet

Landsbygdsprogrammet har öppnat upp för ett helhetsperspektiv vad gäller landsbygdens utveckling. Det ska finnas en social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet i allt som beslutas vare sig det gäller miljöersättningar, projekt- eller företagsstöd. Leader arbetar likt övriga landsbygdsprogrammet med axel två vars åtgärder ska bidra till att förbättra miljön och landskapet. Miljömålen ligger till grund för åtgärden men dessa måste även kopplas till övrig utveckling av bygden. Kan människor i en bygd inte få service eller annan utkomst så finns det inga människor kvar som kan värna om höga natur- och kulturvärden. Den biologiska mångfalden är dessutom

beroende av större sammanhängande landskapsområden för ett funktionellt ekosystem. I arbetet med samverkansformer i landskapet kan leadermetoden vara en väg att gå.

### Inspiration genom goda exempel

Vi som har satt samman det här informationsbladet har också tagit fram ett studiecirkelmateriale riktat till lokala utvecklingsgrupper och föreningar med inspiration för samverkan över sektorsgränser med det egna landskapet som utgångspunkt. Arbetsgruppen har dessutom tagit fram informationsmateriale till handläggare på länsstyrelserna, kommunala planerare samt beslutsfattare. Vi hoppas att LAG och leaderkanslier kan få nytta av informationen och att vi med det övriga materialet påverkar landsbygdsaktörer att höra av sig till Leader för vidare arbete med frågor ur ett landskapsperspektiv.

### Håll till godo!

Catharina Engström Hellström

Ordförande i arbetsgruppen sammanhängande landskapsområden

# INFORMATION OM LANDSKAPSKONVENTIONEN

## Vad är landskapskonventionen?

Den europeiska landskapskonventionen är en överenskommelse för Europarådets medlemsländer.

## Vad är syftet?

Landskapskonventionen handlar om att värna och erkänna betydelsen av landskapet. Syftet med konventionen är att förbättra skydd, förvaltning och planering av europeiska landskap. Den demokratiska aspekten är tydlig. Dels därför att konventionen lyfter fram landskapets sociala betydelse, dels därför att den understryker vikten av att människor kan delta aktivt i värdering och förvaltning av landskapet. Landskapskonventionen syftar också till att främja samarbetet kring landskapsfrågor inom Europa och till att stärka allmänhetens och lokalsamhällets delaktighet i det arbetet.

## Vad är ett landskap?

Konventionen innefattar alla typer av landskap, både stad och landsbygd. Definitionen av landskap som finns i konventionen: landskap är ”ett område sådant som det uppfattas av människor och vars karaktär är resultatet av påverkan av och samspel mellan naturliga och/eller mänskliga faktorer.”

## Gäller landskapskonventionen i Sverige?

Landskapskonventionen trädde i kraft 1 maj 2011 i Sverige efter att Sverige ratificerat den. Ratificering innebär att landet förbinder sig att inarbeta konventionens intentioner i sin nationella lagstiftning och politik.

## Vem ansvarar för att Sverige lever upp till landskapskonventionen?

Riksantikvarieämbetet har fått i uppdrag att påbörja arbetet med att genomföra landskapskonventionen i Sverige tillsammans med andra myndigheter.

## Information om arbetsgruppen

Landsbygdsnätverket består av cirka 120 nationella aktörer plus landets 63 leadergrupper. Landsbygdsnätverket har olika arbetsgrupper som arbetar med prioriterade teman med koppling till landsbygdsprogrammets mål. Hösten 2011 bildades en arbetsgrupp för sammanhängande landskapsområden. Gruppens arbete med information avslutades under 2012 men all information ligger kvar på [www.landsbygdsnatverket.se](http://www.landsbygdsnatverket.se). Huvudmålet med gruppens arbete var att få till bättre projekt inom ramen för landsbygdsprogrammet genom att ta fram tydliga verktyg och metoder där man på olika nivåer ger exempel på hur samarbeten kan se ut och läggas upp.



Länsstyrelsen  
Skåne



LANTBRUKARNAS  
RIKSFÖRBUND



# LEADER OCH LANDSKAPSANSATS

I grunden handlar vårt arbete om att markägare, lokalbefolkning och föreningar har ett intresse av det landskap man förvaltar och lever i. Det viktiga är att ta tillvara lokal kunskap och samtidigt se möjligheter i oprövade samarbeten. På sikt kan samverkan kring miljövärden leda till lokal utveckling som till exempel ökad turism eller inflyttning. Leadermetoden kan fungera som ett passande verktyg för att stimulera till en sådan samverkan.

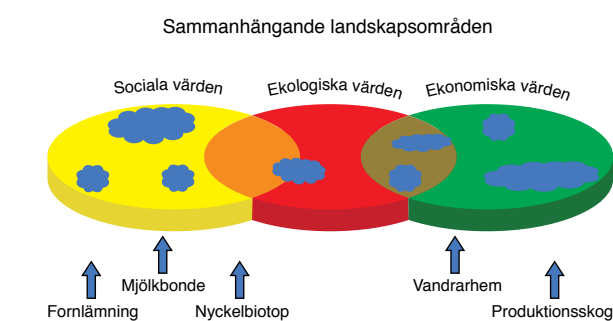


## Europeiska landskapskonventionen och hållbar landsbygdsutveckling

Landskapskonventionen understryker att landskapet är en gemensam tillgång och ett gemensamt ansvar. I landskapet möts många olika värden och tillgångar - kulturella, ekologiska, estetiska, sociala och ekonomiska. Vi måste ofta förhandla om hur landskapets resurser ska nyttjas och utvecklas. Det krävs därför ett nära samarbete mellan myndigheter, organisationer, företag och enskilda för att landskapets mångfald av värden ska kunna hanteras på ett hållbart sätt.

## Hållbar förvaltning

Konventionen bygger också på att de olika faktorerna som ska ge en hållbar förvaltning av landskapet måste vägas samman. Målet är att mätbara värden sätts i samförstånd såväl lokalt som regionalt, nationellt och globalt. Just detta med landskapsförvaltning i olika skalor innebär att samtal måste föras på olika nivåer men att det lokala perspektivet hela tiden vägs in. Landskaps-



områdets avgränsning bygger på ett antal samlade lokala perspektiv med hållbar utveckling som utgångspunkt. Brundtlandkommissionen definierade att hållbar utveckling är en utveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov.



Foto: Smålandsbilder

### Möjligheter med Leader som metod

Underifrånperspektivet innebär en kvalitetssäkring för en långsiktig hållbar förvaltning. Den metod för samarbete som Leader står för är ett bra sätt för genomförande av konventionens syfte. I de strategier, som tagits eller ska tas fram för olika leaderområden, är landskapsansatsen och den definition som konventionen ger synonyma.

Leadermetoden bygger på lokalt engagemang där de olika samhällssektorerna ideell, privat och offentlig tillsammans skapar förutsättningar för hållbar landskaps- och landsbygdsutveckling. Allemansrätten, äganderätten och samhällsplaneringen sitter vid samma bord.

### Aktiviteter inom LAG:s mandat

I ett antal län har länsstyrelsen arbetat fram landskapsstrategier. På kommunal nivå skapas översiktsplaner som dels beskriver landskapets nuvarande status, dels en önskad utveckling utifrån ett hållbarhetsperspektiv. LAG bör skapa samarbetskanaler med länsstyrelser och kommuner för att föra in den lokala kunskapen om landskapets värden i denna planering, samtidigt som LAG för ut informationen om möjligheterna att påverka utvecklingen av landskapet i sina respektive områden.



Foto: Urban Wigert

Läs mer om den europeiska landskapskonventionen på [www.raa.se](http://www.raa.se)

# LEADERPROJEKT MED FOKUS PÅ LANDSKAPET OCH MILJÖN

Leader Linné har tagit fasta på möjligheten att genom ett landskapsperspektiv få fler sökanden inom landsbygdsprogrammets axel två, alltså miljöförbättrande projekt. I projektsatsningen Fokus på landskapet tar leaderkansliet hand om beslut och all administration vilket förenklar arbetet betydligt och projekten kan koncentrera sig på genomförandet.

## Kunskap och allmännyttor i landskapet

Inom Leader Linné drivs två varianter av förenklade projekt som båda riktar sig till natur- och kulturlandskap. Det ena projektet har som mål att öka kunskapen om bygdens natur- och kulturmiljöer för att stärka dess identitet och unika värde. Till projektet har Leader Linné knutit experter inom området, vilket gör att det lätt kan engageras en föreläsare med kunskaper om bygden, dess historia, odlingslandskap, fornlämningar samt vilka möjligheter det finns till restauration och förädling.

Investeringar i miljö- och kulturvärden är fokus för det andra förenklade projektet. Tanken är att man ska göra naturen tillgänglig för alla grupper av människor. Medel kan ges till exempelvis stigar, vandringsleder, bryggor, grillplatser, bord, bänkar, skyltar och annat som kan skapa en attraktiv miljö. De som söker kan vara föreningar eller offentliga aktörer i samverkan med markägare och invånare i området.

## Att vända trenden genom full kundfokus

Förenklingar, som i Leader Linnés exempel, kan vara till stor samhällsnytta och lyfta många värden i landskapet. De problem man stött på i början handlar mer

om misstänksamhet kring att kunna söka leaderpengar så enkelt. Kommunikation och dialog är därför viktigt, att det finns personella resurser som kan sälja in projektet ute i bygderna.

Leaderprojekt inom axel två kopplas till områdets strategi och det är viktigt att ha en marknadsföringsstrategi för att nå de målgrupper som intresserar sig för landskapsfrågor. Ibland kan en konflikt vara en grogrund för ett projekt, det viktiga är att alla ska få komma till tals. Projektsökanden har inte för vana att vända sig till Leader med miljö- och landskapsfrågor men vi hoppas på att fler kan förstå nyttan av leadermetoden men vi hoppas på att fler kan förstå nyttan av leadermetoden. För våra framtida generationer har vi nu en möjlighet att ta tillvara i både metod och resurser.

Missa inte chansen att samverka och fungera som brobyggare!



Foto: Georg Fabricius Smålandsbilder

